



Peter Dahlén om

# HOCKEYFEBER

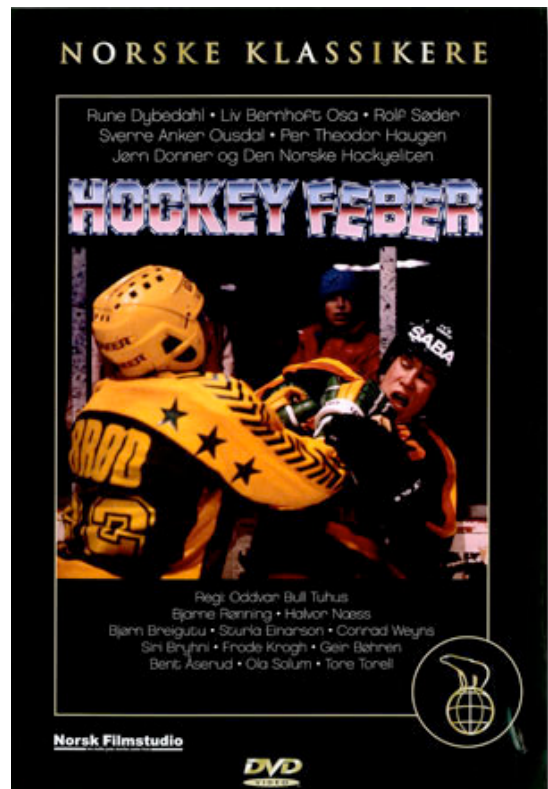
## Från idealism till kommersialism

**Peter Dahlén**

Institutt for informasjons- og medievitenskap, Universitetet i Bergen

Trots Sveriges stolta traditioner inom ishockeysporten finns det ingen svensk spelfilm på temat hockey. Det gör det däremot i Norge, och en riktigt hyfsad sådan också, *Hockeyfeber*, nu utgiven på DVD i filmserien Norske Klassikere. *Hockeyfeber* hade premiär i september månad 1983 – avregleringarnas påbörjade tidevarv – och skildrar slitningen mellan ett gammalt idealistiskt amatör- och lojalitetsideal å ena sidan och den tilltagande kommersiella cynismen inom elitidrotten å den andra. Filmen är regisserad av Oddvar Bull Tuhus, som också skrivit manus tillsammans med författaren Bjarne Rønning, vilken har en bakgrund som fotbollsspelare i Lyn och Kjelsås och som fotbollstränare i Skeid och Lyn. Just elitfotbollen som idrottsmiljö skildras i en roman av Rønning, *A-laget* (1988). Hans roman *Hockeyfeber* kom samma år som filmen, 1983.

Filmens huvudperson och "good guy" är Ricky (Rune Dybedahl), som spelar i Manglerud Star, MS. Det är också namnet på en existerande Oslo-klubb, grundad 1913 som Star. På klubbens hemsida står att läsa: "Manglerud Star fikk ishockey på programmet i 1967. A-laget rykket opp i den øverste divisjonen i 1973 og allerede i sesongen 1976/77 ble Manglerud Star Norgesmestere. MS gjentok bragden sesongen etter." Även i filmen spelar MS i högsta divisionen. Trots detta arbetar Ricky på dagarna som plåtslagare, på en liten firma tillsammans med bland annat ledaren för supportergruppen och sin pappa Frank (Rolf Söder), som också är en av ledarna i MS. Klubben drivs alltså i hög grad av idealistiska principer och man är som en stor familj, i arbetet och på fritiden inom idrottsföreningen. Den sista säsongen har emellertid varit dålig resultatmässigt. Dessutom hoppade den spelande tränaren av, eller "svек klubben", som en ledarna, Gunnar (Per Theodor Haugen), säger på den säsongsavslutande klubbfest där filmen tar sin början.



## Mot nya tider

Man har dock nya planer inför nästa säsong, låter Gunnar meddela. Dessa planer visar sig bestå dels i att ishockeysektionen bryter sig ur och bildar en fristående ekonomisk enhet inom föreningen, vid sidan av sektionen för skidor, fotboll och orientering, samt att en investerare vid namn Haukland (Sverre Anker Ousdal) drar upp riktlinjerna för ett ekonomiskt svindleri, eller "forskutteringsøkonomi" som han med finansteknisk kyla kallar det för, där man går ut och meddelar att MS är på gång att kontraktera vissa stjärnspelare – något som ska locka sponsorer för vars pengar man kan köpa de nya spelare man säger sig redan ha skaffat till klubben. Man vill dessutom satsa på en "internationell tränarkapacitet" och lyckas med Hauklands hjälp kontraktera den finske landslagstränaren, Glenn, spelad av ingen mindre än finlandssvenske författaren och regissören med mera Jörn Donner, tillika verkställande direktör för Svenska Filminstitutet 1978–1982 och producent för Ingmar Bergmans film *Fanny och Alexander* (1982). Dessutom ordnar Haukland en ny lägenhet åt målvakten Svein.

Därmed går MS in i ny tillvaro präglad av kommersialism och krav på ekonomisk avkastning. Allt motiveras med till synes rationella argument som att klubben är "tvungen att följa med i tiden", men man har samtidigt "idealen i behåll", intygar ledaren Gunnar. Till en början går det bra, man vinner. Dock blir en av Hauklands finanskollegor, som är med på läktaren, missnöjd när spelarna efter mål inte väntar med jublet tills de åkt till den plats på sargen [vantet] där han har sin reklam, så att den kan komma med på tv-bilderna från matchen.

Konkurrenterna visar sig ha liknande planer, bland annat storklubben IK Inter, som vill köpa över såväl Ricky som en annan MS-spelare, Pettern (Kjetil Try). Ricky träffar en Inter-direktör och lovas fullgod ekonomisk ersättning via skatteeffel, men han väljer till slut att stanna i MS. Pettern däremot, filmens "bad guy", går över till IK Inter eftersom han vill ta chansen att kunna tjäna stora pengar på hockey, som är det enda han kan, och dessutom få möjligheten att för en gångs skull bli en vinnare. Pettern är därefter oförsämd mot sina forna lagkamrater och supporterledaren i MS filmen igenom. Ledarna i MS tycker Inter bär sig skamligt åt som vill åt deras spelare, samtidigt som man själv ute och fiskar i grumligt vatten. Med den nya ekonomiska och värdemässiga omkastningen frodas med andra ord inte bara cynismen utan också hyckleriet.

Den nye MS-tränaren Glenn visar sig vara särdeles hård och auktoritär. Bland annat piskar han de spelare som kommer på efterkälken i skogslöpningen under träningen och trycker sadistiskt ner foten i ryggen på de som visar tecken på att inte orka med sina armhävningar, så att det blir ännu tyngre för dem. För Glenn gäller bara vinst. Motsatsen till Glenn är Rickys nya flickvän Vera (Liv Bernhoft Osa). Hon sysslar själv med travsport men är kritisk till hur Glenns krav på ständig träning tar tid och energi från Ricky och deras förhållande: hur mycket måste han offra av familjeliv och annat egentligen, för att få en plats i laget? Glenn står alltså för kyla, konkurrens, vertikala relationer och en förnedrande behandling av människor, medan Vera symboliserar jämlikhet, horisontella relationer och värme, uttryckt i hennes kärlek till de hästar som är i hennes omvårdnad. Ricky själv är dessutom ganska självupptagen på ett typiskt manligt sätt – han vill gärna prata om sin hockey med Vera men är inte lika benägen att lyssna när hon talar om sina hästsysslor. När Glenn så kräver att laget ska åka på träningsläger under nyårshelgen, som Vera och Ricky hade tänkt ha för sig själva, brister det för Vera och hon och Ricky separerar.

## Hårdare krav

För Ricky och övriga laget blir kraven allt hårdare. När det framkommer att klubben ligger 200.000 kronor minus kräver Haukland att spelarna ska sluta med sin "frökenhockey" och spela hårdare och mer ojust om det behövs för seger. Att laget leder kampen om fair play-pokalen tycker Haukland är en skam och ett bevis för deras alltför mjuka tag i rinken. Nu tycker han det är dags att spelarna börjar betala tillbaka vad han och andra har investerat i klubben – att de ger "valuta för pengarna" – genom att börja vinna, till varje pris. Det ökade ekonomiska trycket på spelarna leder till att den annars så fredlige målvakten Svein slår ner domaren när denne visar ut en MS-spelare som sökt skydda Svein och då knuffat omkull Pettern, som av sin tränare uppmanats att provocera honom genom klubbstick. För Svein väntar en säsongslång avstängning men det enda som bekymrar Haukland är investeringen i lägenhet åt Svein, en spelare som klubben nu inte kommer att ha någon nytta av. För media blir händelsen till ett formidabelt skandaluppslag, där man bara tar fasta på hur Svein slår ner domaren och inte bryr sig om vad som hände i momentet innan. Inte heller skandalen bekymrar Haukland, tvärtom: han menar att det ger bra publicitet och därmed kan vara bra för ekonomin i form av ökad publiktillströmning. I *Hockeyfeber*, där sportkommentatorn Knut Th. Gleditsch (1938–2001) medverkar som sig själv i form av tv-reporter, finns en uttalad kritik mot mediehetsen.

All cynism, allt rävspel bakom kulisserna och allt inbördes käbbel klubbens ledare emellan om vems felet är att det går dåligt för MS och dess ekonomi fyller Ricky med avsmak och får honom att se på det hela med öppna ögon. Han beslutar sig för att hoppa av under slutspelet och tar återigen upp kontakten med Vera. Men när Ricky sent på kvällen åker ner till ishallen för avlägsna sin utrustning från omklädningsrummet ser han den av Haukland hunsade reservmålvakten Roy, som hela tiden varit lojal och aldrig klagat, träna ensam inför kommande matcher med anledning av förstemålvakten Sveins avstängning. Ricky tar på sig skridskorna och tränar med honom. Detta prov på äkta engagemang och uppoffring från Roys sida gör att Ricky beslutar sig för att återvända och ställa upp för laget i slutspelet.

## Från kritik till hjältesaga

Det är nu som filmen förlorar sin kritiska udd och förvandlas till en typisk populärfilm och hjältesaga. Ty detta att framgång och vinst kommer till dem som slutar vara så fixerad vid framgång och vinst är en ideologisk paradox som ofta kännetecknar amerikansk sportfilm, särskilt de filmer som handlar om och riktar sig till barn och ungdom. Dessutom förekommer i *Hockeyfeber* det klassiska avgörande-segermålet-i-sista-sekunden. Det hela slutar med att MS tar hem Norgemästerskapet och därmed blir alla glada och förnöjda: Haukland slipper förlora sina investeringar, Vera får tillbaka sin Ricky och visar sin uppskattning genom att ta plats på läktaren och heja på laget igen, spelarna får sina guldmaljetjer och segerbonusar. Samtidigt får syndabocken Pettern se sig straffad genom förlusten.

Även tränaren Glenn får se sin benhårda tränarfilosofi ge resultat. Efter matchen står laget i omklädningsrummet med skummande champagne och skanderar "Glenn! Glenn! Glenn!", men då är Glenn, vars kontrakt med klubben gick ut i och med slutsignalen, redan på väg ut ur hallen, likt västernfilmernas mystiske och mytiske räddningsman, The Lone Ranger, som rider bort i solnedgången efter att ha räddat de värnlösa och haffat skurkarna. Att den inledningsvis så grymme och avskydde Glenn på slutet hyllas som en hjälte är bakvänt inte bara i ideologisk bemärkelse utan också dramaturgisk: hur kan en person som inledningsvis plågar och förnedrar andra psykiskt och fysiskt på slutet framstå som god? Det går inte riktigt ihop.

Det finns också andra dramaturgiska missar i *Hockeyfeber* (rollfigurer som introduceras för sent eller för otydligt), men huvudintrycket är ändå att detta är en med norsk-svenska mått välgjord och tänkvärd film. *Hockeyfeber* är skickligt uppbyggd med polariserande konflikter mellan spelare och ägare, mellan olika spelare och mellan man och kvinna, där konflikterna klagör etiska, moraliska och värdemässiga skiljelinjer. Dessutom medverkar autentiska ishockeyspelare vilket bidrar till att göra matchscenerna realistiska. Till den fina realismen bidrar också ett nedtonat skådespeleri som känns äkta.

Med sin belysning av utvecklingen mot ökad kommersialism och mediestyning av idrotten under 1980-talet är detta ett intressant tidsdokument och en film väl värd att se och att kanske visa i pedagogiskt syfte som diskussionsunderlag på idrottskurser med samhällsinriktning (sociologi, psykologi, management etc.). Filmen är också textad på både norska och engelska vilket gör att det inte blir något problem att få med sig de ibland svårbegripliga norska uttalen i dialogen.

---

*Hockeyfeber* på The International Movie Database (IMD): <http://www.imdb.com/title/tto214770/>

Manglerud Star, hemsida: <http://www.mshockey.no/>

**Copyright © Peter Dahlén 2008**